

CES

CENTRUM EKONOMICKÝCH STUDIÍ VŠEM

10

ISSN 1801-1578 (elektronická verze)
ISSN 1801-6871 (tištěná verze)

vydání 10 / ročník 2006 / 19. 5. 2006

Bulletin CES VŠEM

V TOMTO VYDÁNÍ

Jaký bude dopad plnění lisabonských cílů?

Příspěvek informuje o studii „Nová Lisabonská strategie“, která analyzuje dopad pěti nejdůležitějších lisabonských cílů na vývoj hlavních makroekonomických veličin v EU a jeho jednotlivých zemích.

M. Hájek (strana 1)

Česká republika ve strukturálních ukazatelích

Příspěvek hodnotí pozici České republiky v rámci EU-25 na základě vybraných strukturálních ukazatelů v základních sledovaných oblastech, tj. růst a makroekonomická stabilita (ekonomické prostředí), zaměstnanost, inovace a výzkum, ekonomické reformy, sociální soudržnost, environmentální udržitelnost.

L. Gregorová (strana 4)

Faktory konkurenceschopnosti – klastry a podnikavost

Text přináší informace o dvou konferencích, které se zaměřovaly na faktory kvalitativně založené konkurenceschopnosti. První pod názvem Klastry prezentovala domácí i zahraniční zkušenosti v oblasti rozvoje inovačních aktivit. Druhá s názvem Hledání nové Evropy se zabývala převážně problémy managementu.

M. Ondráčková, M. Žák (strana 7)

Jaký bude dopad plnění lisabonských cílů?

1. Úvod

Růstová výkonnost představuje rozhodující hledisko pro posuzování hospodářského rozvoje země, je úzce spojena s její mezinárodní konkurenceschopností a se zvyšováním spotřeby obyvatelstva a jeho životní úrovně. Růstová dynamika a konkurenceschopnost je především závislá na kvalitativních faktorech růstu.

V roce 2000 přijali evropští představitelé Lisabonskou strategii ke stimulaci ekonomického růstu a zaměstnanosti, aby se evropská ekonomika stala ve světě nejkonekurenceschopnější nejdynamičtější ekonomikou na světě. Zasedání ve Stockholmu (2001) připojilo ještě další cíl – udržitelný rozvoj a kvalita života. Strategie obsahuje nejvýznamnější cíle, jež jsou shrnuty do tří hlavních programů – hospodářského, sociálního a environmentálního. Jestliže by Evropa dosáhla stanovené cíle, její reálný HDP by se zvýšil o 12 – 23 % a zaměstnanost o 11 %.

V roce 2005 se ukázalo, že vytyčené cíle byly příliš ambiciózní. Proto byly přehodnoceny a konkretizovány (viz tzv. Kokova zpráva a následující jednání Evropské rady) do hlavních priorit a to stimulace ekonomického růstu a zaměstnanosti. Na tyto cíle a vyhodnocení jejich dopadů reaguje studie „Nová Lisabonská strategie – odhad dopadu dosažení pěti lisabonských cílů“¹ vydaná v lednu 2006 Generálním ředitelstvím pro podnik a průmysl Evropské komise. Studie byla připravena jako podkladový materiál pro „Competitiveness Report“ a nutně nevyjadřuje názory Evropské komise.

Uvedená studie dospívá k určitým kvantifikovaným závěrům na základě analýzy pěti nejdůležitějších lisabonských cílů: dosáhnout 70 % míry zaměstnanosti, 3 % výdajů na výzkum a vývoj na HDP a redukce administrativního břemena, zlepšit lidský kapitál a vnitřní trh se službami.

K simulaci důsledků dosažení uvedených cílů je použit všeobecný rovnovážný model světové ekonomiky „WorldScan“.² Simulace kvantifikují důsledky dosažení lisabonských cílů pro Evropu jako celek, jednotlivé země a sektory. Simulace odpovídá na otázku: „Co se stane, jestliže Evropa splní lisabonské cíle?“ Protože efekty hospodářské politiky jsou někdy nejisté, studie uvádí vyšší a nižší scénář. Důsledky implementace různých lisabonských cílů jsou analyzovány jako odchylky od základního scénáře. Simulace mají charakter „co se stane, když“, ve smyslu, že propočítávají efekty dosažení lisabonských cílů. Avšak neodhadují, zda tyto cíle mohou být skutečně v roce 2010 dosaženy. Základní (výchozí) scénář popisuje ekonomický vývoj v období od současnosti do roku 2040, za předpokladu, že lisabonské cíle nebudou v uvedeném období implementovány.

Základní scénář vychází ze dvou podmínek. Za prvé, je v souladu s nedávným ekonomickým vývojem a za druhé, je neutrální vzhledem k implementaci různých hospodářsko politických variant. Základní scénář zahrnuje průměrná roční

tempa růstu populace, reálného HDP, spotřeby, vývozu, zaměstnanosti a průměrné podíly úspor na národním důchodu a průměrné míry participace (podíl pracovní síly na celkové populaci) v období 2001–2040. Tyto údaje jsou uvedeny pro EU jako celek, dále jednotlivě pro staré země EU-15, jednotlivě pro pět nových zemí EU (Polsko, Česká republika, Maďarsko, Slovensko a Slovinsko) a ostatní nové země EU dohromady pod názvem „Ostatní EU“³ (viz tabulka 1).

Tabulka 1: Charakteristiky základního scénáře v letech 2001–2040

	Populace ¹⁾	HDP ¹⁾	Spotřeba ¹⁾	Vývoz ¹⁾	Zaměstnanost ¹⁾	Úspory ²⁾	Participace ³⁾
EU	0,1	2,0	1,9	3,5	-0,3	23,2	43,4
DE	0,2	1,6	1,6	2,9	-0,3	23,2	45,1
FR	0,4	1,9	1,8	3,4	0,0	24,0	41,7
UK	0,4	2,1	2,0	3,6	0,1	19,4	46,0
IT	-0,1	1,3	1,2	2,9	-0,7	22,7	37,4
ES	0,1	2,3	2,2	4,3	-0,5	26,3	42,1
NL	0,5	1,7	1,8	2,5	0,1	26,4	47,1
BEaLU	0,3	1,8	1,9	2,7	-0,2	24,5	38,5
DK	0,4	2,3	2,2	3,5	0,0	25,0	49,4
SE	0,4	2,3	2,2	3,3	0,1	23,4	48,5
FI	0,2	2,2	2,2	3,4	-0,2	24,8	45,5
IE	0,8	2,9	2,5	3,8	0,6	28,9	44,2
AT	0,2	2,2	2,2	3,2	-0,2	26,1	45,3
RG	0,2	2,3	2,4	3,7	-0,1	24,2	40,6
PT	0,4	2,2	2,3	3,5	0,0	29,7	47,6
PO	-0,3	3,7	3,3	6,6	-0,7	18,9	43,6
CZ	-0,3	3,6	3,6	5,7	-0,9	24,9	47,0
HU	-0,5	3,4	3,2	5,6	-0,9	24,1	40,4
SK	-0,1	3,9	3,7	5,5	-0,5	28,4	47,5
SI	-0,4	3,5	3,5	6,4	-1,2	20,3	43,0
Ost. EU	-0,7	3,5	3,2	6,0	-1,0	17,0	47,8

Poznámka: ¹⁾ Průměrná roční tempa růstu v letech 2001–2040, průměrná míra úspor a participace za období 2001–2040, ²⁾ Úspory jsou podílem na národním důchodu. ³⁾ Participace je podíl pracovní síly na celkové populaci. Pramen: WorldScan.

2. Zaměstnanost

Velmi důležitým úkolem v oblasti strategie „práce a růst“ je dosažení cíle v zaměstnanosti. Ten je stanoven ve výši 70 % v roce 2010, tj. 70 % obyvatelstva ve věku 15–64 let by mělo být zaměstnáno alespoň na částečný pracovní úvazek. Pro některé země je to velmi náročný úkol. Např. Maďarsko dosáhlo v roce 2003 pouze 61 % míry participace (podle ILO) a Polsko 64,4 %. Naproti tomu jiné země tuto míru již dosáhly nebo překročily.

Pro ČR je uvedena míra participace 71,1 % (str. 55 citované studie Gelauff, Lejour, 2006). Studie simuluje vyšší a nižší scénář. Ekonomické efekty dosažení cíle v zaměstnanosti jsou menší v nižším scénáři. Důvodem je, že v nižším scénáři se předpokládá rostoucí míra participace žen do roku 2010. V současné době více žen v mladších věkových skupinách participuje na pracovním trhu než před 20 lety. Protože jsou zvyklé být pracovně aktivní, je pravděpodobné, že

¹ Gelauff, M., M., G., Lejour, A., M.: The New Lisbon Strategy. An Estimation of the Economic Impact of Reaching Five Lisbon Targets. Brussels, Enterprise and Industry Directorate-General, European Commission, Industrial Policy and Economic Reforms Papers No.1, January 2006, 122 pp.

² Lejour, A., M., et al.: WorldScan: a Model for International Economic Policy Analysis. The Hague, CPB Netherlands Bureau for Economic Policy, Dokument 111, March 2006, 144 pp.

³ Základní scénář zahrnuje tyto údaje rovněž pro USA, ostatní země OECD a země, které nejsou členy OECD.

zůstanou zaměstnaní i ve vyšším věku. Zdá se tudíž rozumné předpokládat, že míry participace těchto žen budou vyšší až budou starší než běžná skupina tohoto vyššího věku. To implikuje, že rozdíl se 70 % cílem je menší než ve vyšším scénáři, kde se předpokládá, že participační míry zůstanou po roce 2003 pro všechny věkové skupiny konstantní. Kromě toho nízký scénář předpokládá, že dodatečná zaměstnanost má nízkou kvalifikaci. To kontrastuje s vyšším scénářem, kde přírůstek zaměstnanosti má stejnou kvalifikaci jako existující pracovní síla. Výsledkem je, že zvýšení zaměstnanosti přispívá méně k růstu produktivity a reálného HDP v nižším scénáři.

Dopad na zvýšení reálného HDP je uveden v tabulce 2 (nižší scénář) a v tabulce 3 (vyšší scénář). V nižším scénáři přispěje zvýšení zaměstnanosti v EU ke zvýšení reálného HDP o 6,3 % a ve vyšším scénáři o 9,2 %. V České republice je příspěvek růstu zaměstnanosti v nižším scénáři prakticky shodný s průměrem EU, ve vyšším scénáři pak o něco nižší. V nižším scénáři má největší vliv zvýšení zaměstnanosti na zvýšení reálného HDP v Belgii-Lucembursku, na Slovensku, v Itálii, Řecku, Maďarsku a ve Slovinsku. Ve vyšším scénáři pak v Polsku, v Belgii-Lucembursku, Itálii, na Slovensku, v Řecku a Slovinsku. Rozdíly mezi zeměmi jsou značné jak v nižším, tak ve vyšším scénáři. Ve vyšším scénáři jsou rozdíly od 0,9 % (Dánsko) do 20 % (Polsko).

3. Lidský kapitál

Barcelonský summit (2002) podpořil cíle v oblasti vzdělávání a školení. Následně Rada Evropské komise (2003) odsouhlasila pět cílů jež mají být splněny do roku 2010.

1. Počet studentů předčasně opouštějící školy by neměl překročit 10 %;
2. Alespoň 85 % studentů v Evropské unii ve věku 22 let by mělo dokončit vyšší střední vzdělání nebo vyšší;
3. Počet studentů do 15 let s nízkou čtecí gramotností by se měl v Evropské unii snížit alespoň o 20 %;
4. Průměrný podíl účasti na celoživotním vzdělávání by měl být alespoň 12,5 % z dospělé pracovní populace (věková skupina 25 – 64 let);
5. Celkový počet graduovaných absolventů v matematice, vědě a technice by se měl v Evropské unii zvýšit alespoň o 15 %, přitom by se současně měla snížit ne rovnováha podle pohlaví.

Implementace těchto cílů do modelu WorldScan není přímočará, protože pracuje pouze se dvěma úrovněmi kvalifikace. Dalším problémem je časové zpoždění mezi formálním ukončením vzdělání a kvalifikační strukturou pracovní síly. Uplyne mnoho let než se odborná struktura (dovednost, zručnost) pracovní síly přizpůsobí skupinám s vyšším vzděláním, které opouštějí formální vzdělání. Studie uvádí makroekonomické kumulativní efekty ve srovnání se základním scénářem v roce 2025. V případě produktivity práce EU jde o zvýšení o 0,1 % pro země s vysokou kvalifikací pracovní síly až o 1 % pro země s nižším lidským kapitálem, v důsledku dohánění. V roce 2040 rozsah efektu produktivity práce se pohybuje od 0,5 % do 3 % ve srovnání se základním scénářem. To ukazuje, že uplyne mnoho času než se vyšší kvalifikace promítne do vyšší produktivity práce. Vliv zvýšení lidského kapitálu na zvýšení reálného HDP činí v EU 0,5 % k roku 2025, v České republice pak 0,3 % (viz tabulka 2). Rozdíly mezi zeměmi jsou pak v rozmezí od 0,1 % (Finsko) do 2,4 % (Portugalsko), ale většinou se pohybují v rozmezí 0,1 až 0,9 %.

4. Výzkum a vývoj

Výzkum a vývoj je klíčovým faktorem technického pokroku a následně ekonomického růstu. Výdaje na tuto oblast

dosahovaly v Evropě v roce 2003 2 % HDP. Zaostávaly tak za USA (2,8 %) a ostatními zeměmi OECD (3,1 %). Simulace modelu WorldScan předpokládá dosažení 3 % cíle pro EU v roce 2010. Studie netrvá, že tento cíl je realistický. Zejména v nových členských zemích jsou výdaje na výzkum a vývoj nižší než 1 % HDP. Je tedy obtížné tyto výdaje podstatně zvýšit během několika let a přilákat nebo efektivně vyškolit výzkumné pracovníky. Dosažení uvedeného cíle znamená zvýšit výdaje na výzkum a vývoj o 50 % za období kratší než 10 let. Alespoň ze tří důvodů to nebude snadné: provádět výzkum a vývoj vyžaduje peníze, dále zvýšení počtu výzkumníků a nové myšlenky. To všechno vyžaduje delší čas. Studie proto uvádí poměrně široké pásmo vlivu výzkumu a vývoje na makroekonomické veličiny, především na zvýšení reálného HDP a to v závislosti na celé řadě faktorů, mimo jiné na odhadu společenské výnosnosti výzkumu a vývoje v rozsahu od 30 % do 100 %.

Příspěvek výdajů na výzkum a vývoj v nižším scénáři by přispěl ke zvýšení reálného HDP EU o 3,5 % a ve vyšším scénáři o 11,6 %. Tyto výdaje by v České republice vedly ke zvýšení reálného HDP v nižším scénáři o 5,1 % a ve vyšším scénáři o 19,5 %. Ve vyšším scénáři by tyto výdaje byly nejvýznamnějším faktorem zvýšení reálného HDP. To ukazuje na velké potenciální rezervy zvýšení těchto výdajů na ekonomický růst České republiky. Vliv výdajů na výzkum a vývoj na zvýšení reálného HDP se v nižším scénáři pohybuje od 0,7 % (Švédsko) do 8,1 % (Slovensko). Obecně platí, že příspěvek výdajů na výzkum a vývoj ke zvýšení reálného HDP by byl nejvyšší v nových zemích EU. Ve vyšším scénáři by byl tento příspěvek obecně podstatně vyšší a podobně platí, že nejvyšší by byl v nových zemích EU (viz tabulky 2 a 3).

Tabulka 2: Dopady pěti lisabonských cílů na zvýšení HDP v roce 2025 (v % nižší scénář)

	Zaměstnanost	Lidský kapitál	Služby	Administrativní břemeno	Výzkum a vývoj	Celkem
EU	6,3	0,5	0,2	1,4	3,5	11,9
DE	4,9	0,5	0,2	1,5	3,1	10,3
FR	7,9	0,4	0,2	1,5	3,2	13,1
UK	2,3	0,7	0,1	1,1	2,8	7,0
IT	11,8	0,5	0,2	1,3	4,5	18,4
ES	8,8	0,7	0,1	1,4	4,7	15,7
NL	0,6	0,3	0,2	1,5	3,5	6,1
BE a LU	12,3	0,6	0,3	1,5	3,9	18,6
DK	0,4	0,6	0,4	1,2	2,2	4,8
SE	1,9	0,3	0,3	1,3	0,7	4,5
FI	5,1	0,1	0,4	1,4	2,0	9,0
IE	4,2	0,4	0,2	1,3	4,5	10,7
AT	2,3	0,2	0,4	1,5	3,4	7,8
RG	10,9	0,9	0,2	1,7	4,3	18,0
PT	2,5	2,4	0,1	1,3	4,5	10,9
PO	17,2	0,6	0,2	2,0	5,7	25,7
CZ	6,4	0,3	0,4	1,7	5,1	13,9
HU	10,4	0,4	0,7	2,0	5,9	19,4
SK	11,9	0,3	0,9	1,8	8,1	22,9
SI	9,9	0,4	0,4	1,9	5,1	17,8
Ostatní EU	6,5	0,2	0,3	1,9	6,3	15,2

Poznámka: Čísla ve sloupcích představují relativní změny od základního scénáře.

Pramen: WorldScan.

5. Služby

Základním pilířem Evropské unie je princip, že zboží, služby, kapitál a práce se mohou pohybovat volně mezi členskými státy. Vnitřní trh se zbožím funguje celkově dobře po přijetí programu Jednotného vnitřního trhu v roce 1992. To ovšem neplatí o vnitřním trhu služeb. Poskytovatelé služeb narážejí často na překážky, jestliže chtějí vyvážet svoje služby do ostatních členských zemí EU. Evropská komise došla v roce 2002 k závěru, že tyto problémy jsou způsobeny národními regulacemi pro exportéry služeb, regulacemi pro zahraniční investory do sektoru služeb a národními regulacemi samotných služeb. Tyto regulace většinou platí pro domácí účely bez ohledu na zájmy zahraničních poskytovatelů služeb. Evropská komise navrhla direktivu pro obchod s komerčními službami. Klíčovým prvkem této direktivy je princip „země původu“. Poskytovatel služeb, který splní národní podmínky regulace země původu, by neměl být omezen regulacemi země určení.

Direktiva rovněž požaduje zrušení zbytečných a diskriminačních regulí, jako jsou národnostní a residenční restrikce. Direktiva Evropské unie vychází z „horizontálního,“ přístupu. Stejně principy se aplikují na široký rozsah různých sektorů služeb v rámci EU. Podstatné zvýšení produktivity v sektoru služeb, který představuje 70 % evropské ekonomiky, bude sotva možné, bude-li omezo- váno rozdílnými národními regulačními opatřeními. Hlavním ekonomickým přínosem bude podstatné snížení regulační heterogenity. Opatření předpokládají, že obchod s komerčními službami se zvýší o 30 %. Předpokládá se, že přijatá opatření přispějí v EU jako celku ke zvýšení reálného HDP o 0,2 %, v České republice pak o 0,4 %. Rozdíly v přínosu mezi zeměmi jsou malé, nejvyšší jsou na Slovensku (o 0,9 %) a Maďarsku (o 0,7 %) (viz tabulky 2 a 3).

Tabulka 3: Dopady pěti lisabonských cílů na zvýšení HDP v roce 2025 (v % vyšší scénář)

	Za- měst- nanost	Lidský kapitál	Služby	Admi- nistra- tivní břeme- no	Vý- zkum a vývoj	Celkem
EU	9,2	0,5	0,2	1,5	11,6	23,0
DE	7,2	0,5	0,3	1,5	9,6	19,1
FR	10,6	0,4	0,2	1,5	10,1	22,8
UK	3,8	0,7	0,1	1,1	8,0	13,6
IT	18,2	0,6	0,2	1,4	15,6	36,0
ES	14,0	0,8	0,1	1,5	16,7	33,1
NL	2,7	0,3	0,2	1,5	10,0	14,8
BE a LU	18,2	0,6	0,3	1,6	13,8	34,5
DK	0,9	0,6	0,4	1,2	7,3	10,4
SE	2,0	0,3	0,3	1,3	3,9	7,8
FI	6,1	0,1	0,4	1,4	6,0	14,0
IE	7,6	0,4	0,2	1,4	18,0	27,6
AT	5,1	0,2	0,4	1,5	11,0	18,2
RG	14,6	1,0	0,2	1,8	16,9	34,4
PT	4,8	2,5	0,2	1,3	17,4	26,1
PO	20	0,6	0,2	2,1	23,1	46,0
CZ	8,1	0,3	0,4	1,8	19,5	30,0
HU	14,6	0,4	0,7	2,1	25,4	43,2
SK	15,2	0,3	0,9	1,9	35,1	53,4
SI	14,5	0,5	0,4	1,9	20,1	37,3
Ostatní EU	8,0	0,2	0,3	1,9	25,1	35,5

Poznámka: Čísla ve sloupcích představují relativní změny od základního scénáře.

Pramen: WorldScan.

6. Administrativní břemeno

Firmy si často stěžují na čas a náklady spojené s administrativními úkony. Jedním z problémů je, že povinné informace jež soukromé společnosti musí předkládat úřadům, jsou vždy institucionalizovány.

Bylo by proto užitečné pravidelně tento proces poskytování povinných informací vyhodnocovat, protože toto administrativní břemeno ovlivňuje náklady a efektivnost a mezinárodní konkurenceschopnost domácích firem.

V posledních letech státní úředníci věnují více pozornosti tomuto problému. Významná část tohoto administrativního břemene, přibližně 40 %, je důsledkem mezinárodní (především evropské) legislativy. Posouzení rozsahu a následně možné redukce administrativních nákladů v modelu WorldScan vychází ze sumy mezd pracovníků firem, jež plní vládní nařízení a poskytují vládě a státním úřadům informace.

Snížení administrativního břemene umožňuje, aby tito pracovníci přímo přispívali k výrobě. Snížení tohoto břemene se projeví ve zvýšení efektivnosti práce. Pracovníků je potřeba méně, zatímco produkce není přímo ovlivněna.

Administrativní břemeno se pohybuje od 2,4 % HDP ve Spojeném království, Švédsku, Finsku a Dánsku do 4,4 % v Maďarsku, Řecku, Polsku a Slovinsku. V České republice představuje 3,7 % HDP (v roce 2003).

Studie vychází z experimentu, že tyto náklady, měřené jako jejich podíl na HDP, se sníží o čtvrtinu. Výsledkem bude zvýšení reálného HDP v EU jako celku o 1,4-1,5 %, v České republice pak o 1,7-1,8 %. Největší přínos k růstu reálného HDP o 1,8-2,1 % by zaznamenaly Portugalsko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko a ostatní nové země EU (viz tabulky 2 a 3).

7. Závěr

Studie kvantifikuje některé hlavní cíle Lisabonské strategie s využitím všeobecného rovnovážného modelu WorldScan. Závěry se týkají analýzy pěti nejdůležitějších cílů: dosáhnout 70 % míry zaměstnanosti, 3 % výdajů na výzkum a vývoj na HDP a redukce administrativního břemena, zlepšit lidský kapitál a vnitřní trh se službami a jejich dopad na vývoj makroekonomických veličin v delším časovém období.

Analýza zahrnuje EU jako celek a jednotlivé země EU, tj. jak staré (EU-15), tak nové. Základní (výchozí) scénář vychází z minulého vývoje makroekonomických veličin. Výsledky analýzy jsou uvedeny ve dvou variantách a sice pro nižší a vyšší scénář. Pro Evropskou unii jako celek by realizace pěti cílů vedla v nižším scénáři ke zvýšení reálného HDP o téměř 12 % a ve vyšším scénáři o 23 %. Ve vyšším scénáři by ke zvýšení reálného HDP navíc přispělo zvýšení podílu výdajů na výzkum a vývoj na HDP a dále pak zvýšení zaměstnanosti.

Propočty podle modelu WorldScan vesměs ukázaly, že v delší perspektivě jsou dopady realizace stanovených cílů příznivější na zvýšení reálného HDP v nových členských zemích než ve starých zemích EU a to především v oblasti zaměstnanosti a výzkumu a vývoje. Ve vyšším scénáři jsou tyto dopady významně výraznější v nových členských zemích v oblasti výzkumu a vývoje než ve starých členských zemích.

Česká republika ve strukturálních ukazatelích

Soubor **strukturálních ukazatelů** slouží k hodnocení pozice členských zemí EU při plnění cílů Lisabonské strategie. Srovnání je prováděno v rámci EU a vůči USA. Hodnoty (124) strukturálních ukazatelů jsou aktualizovány průběžně na stránkách EUROSTATu. Evropská komise na jejich základě v roce 2006 vypracovala Annual Progress Report on Growth and Jobs s výstižným názvem „Time to move up a gear“, tedy je načase pohnout se z místa. Tato zpráva analyzuje nové národní reformní programy členských států, poukazuje na některé problémové oblasti a navrhuje možný další postup Evropské unie a samotných členských států. Dále definuje čtyři hlavní priority pro další ekonomický rozvoj. První je zvýšení investic do výzkumu a vzdělávání, které by měly dosahovat v roce 2010 2 % HDP. Další prioritu představuje zlepšení přístupu na trh malým a středním podnikům a zajištění větší konkurence, což znamená odstranění příslušných neefektivních regulačních opatření. Vzhledem k stále vážnějšímu problému stárnutí populace je nutné usnadnit přístup mladým lidem na trh práce a poskytnout lepší podmínky starším pracovníkům, kterým by se tak vyplatilo zůstat v zaměstnání i v důchodovém věku. Poslední priorita spočívá v zajištění efektivní a dostatečné nabídky energie, přičemž cílem je vytvořit opravdu sjednocenou energetickou politiku.

Tato roční zpráva byla předložena k jarnímu zasedání Evropské rady, které se konalo v březnu v Bruselu. V rámci tohoto zasedání Evropská komise naléhala na představitele jednotlivých zemí, aby se zavázali k provedení příslušných reformních opatření daných v rámci výše uvedených priorit.

Český národní reformní program

Český národní reformní program zahrnuje tři hlavní výzvy: pokračovat v reformě veřejných financí, posílit konkurenceschopnost průmyslu a zvýšit flexibilitu trhu práce. Co se týče makroekonomických priorit České republiky, nejdůležitější je pokračovat v reformě veřejných financí, která by měla přispět k makroekonomické stabilitě a udržitelnému růstu. Vzhledem k reformnímu programu by deficit vládního rozpočtu neměl překročit 3 % HDP a po roce 2008 dokonce 1 %, aby bylo možné přistoupit v roce 2010 do eurozóny. Hlavními nástroji jsou výdajové stropy pro vládu, které však mají střednědobý charakter. Česká republika ale čelí problému dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, na jehož řešení není reformní program podrobně zaměřen.

Hlavní mikroekonomické priority se shodují s prioritami Evropské komise a týkají se zlepšování v těchto oblastech: výzkum a vývoj a inovace, podnikové prostředí, modernizace a vývoj dopravních sítí, sítě informačních technologií a udržitelná spotřeba přírodních zdrojů. Co se týče oblasti výzkumu, veřejné výdaje do VaV by měly v roce 2010 vzrůst na 1 % HDP a soukromé výdaje by měly být podpořeny realizací nástrojů politiky, jako jsou daňové odpočty. Ke zlepšení podmínek pro podnikání a k podpoře malých a středních podniků by měla sloužit lepší regulace, zaměřená především na snížení administrativních nákladů spojených s podnikáním.

V rámci politiky zaměstnanosti jsou hlavními výzvami zvýšení flexibility trhu práce a zdokonalení vzdělávání, přičemž je nutné se zaměřit na nejvíce znevýhodněné

skupiny na trhu, regionální rozdíly v nezaměstnanosti a rozdíly mezi muži a ženami. Hlavními nástroji pro zvýšení flexibility je snížení daní pro nízkopříjmové skupiny obyvatel a reforma systému sociálních dávek, které by měly být nastaveny tak, aby motivovaly nezaměstnané k hledání práce. Co se týče vzdělávání, reformní program poukazuje na nutnost zlepšení vztahů mezi zaměstnavateli a vzdělávacími institucemi, což by umožnilo přeškolení vzhledem k potřebám trhu práce. Zvláštní pozornost je v programu věnována aktivní imigrační politice a zapojení přistěhovalců do českého trhu práce. Nezabývá se však nástroji na podporu zaměstnanosti hendikepovaných občanů či romské populace.

Mezi silné stránky Českého národního reformního programu podle hodnocení zprávy Evropské komise patří stanovení důležitých kroků ke zlepšení regulace a podnikového prostředí a určení širokého okruhu opatření pro zlepšení situace na trhu práce. Naopak dodatečnou pozornost vyžaduje především problém dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, spočívající v realizaci penzijní reformy a reformy zdravotního systému, dále je třeba klást větší důraz na zdokonalení lidského kapitálu prostřednictvím celoživotního vzdělávání a lidského kapitálu potřebného k inovacím.

Hodnocení ČR v rámci EU-25

Následující text hodnotí pozici České republiky v rámci EU-25 v základních sledovaných oblastech, tj. růst a makroekonomická stabilita (ekonomické prostředí), zaměstnanost, inovace a výzkum, ekonomické reformy, sociální soudržnost a environmentální udržitelnost. V případě ČR se pozornost soustřeďuje podrobněji na ty ukazatele, jejichž hodnoty se nejvýrazněji liší od agregátu EU-25. Zpráva Evropské komise upozorňuje na řadu přetrvávajících problémů. V řadě oblastí sice byla provedena dílčí politická opatření, jejich efekt však zatím není dostatečně patrný.

Růst a zaměstnanost

Evropská unie se dlouhodobě potýká s problémem nízkého **hospodářského růstu**. V letech 2000-2005 rostla ekonomika v EU průměrným tempem 1,9 %, zatímco Spojené státy zaznamenaly růst až o 2,7 %. V dalších letech se očekává zvyšování objemu investic a postupně i soukromé spotřeby, což by mělo vést ke zrychlení tempa růstu až na 2,4 % v roce 2007. Očekávané ekonomické oživení pozitivně ovlivní rozpočtovou nerovnováhu, jež je jedním z velkých problémů, se kterým se státy EU potýkají. Negativně však bude na rozpočet působit stárnutí populace, které povede k většímu tlaku na jeho výdaje. Pět zemí eurozóny má v současnosti vyšší deficit než je stanovené maastrichtské kritérium (3 %) a jejich politiky nestačí k tomu, aby se dostaly pod tuto hranici v roce 2007. Ani Česká republika si v tomto ohledu nevede nejlépe, přestože při srovnání z minulých let se její postavení značně zlepšilo. Zvýšení celkové **zaměstnanosti** zaostává za lisabonským cílem, který stanovuje míru zaměstnanosti na 70 % v roce 2010. V následujících dvou letech by se mělo v EU vytvořit 6 milionů nových pracovních míst a míra nezaměstnanosti se tak snížit na 8,1 % v roce 2007. Jak však v nedávné zprávě uvedl Výbor pro hospodářskou politiku (Economic Policy Commit-

tee) a Evropská komise, 70% úrovně zaměstnanosti bude dosaženo nejdříve v roce 2020.

Tabulka 1: HDP a zaměstnanost (rok 2005, v%)

	EU-25	ČR	USA
Růst reálného HDP	1,6	6,0	3,5
HDP na obyvatele v PPS	66,5	46,7	100
Bilance rozpočtu	-2,5	-2,6	-4,4*
Míra zaměstnanosti *	63,3	64,2	71,2
- skupina 55-64 let	41,0	42,7	59,9
Míra nezaměstnanosti	8,7	7,9	5,1
Produktivita práce na hodinu (USA=100)	86,4	42,6	100

* rok 2004.

Z tabulky 1 vyplývá, že Evropská unie stále silně zaostává za Spojenými státy. Nejen, že americká ekonomika rychleji roste a její HDP na obyvatele je výrazně vyšší než průměr EU-25, ale má i podstatně nižší nezaměstnanost. Větší problém však pro Spojené státy představuje deficit rozpočtu, který překonal i průměrný deficit zemí EU-25. Co se týče postavení České republiky, její vysoký ekonomický růst výrazně převyšuje evropský průměr, avšak její HDP na obyvatele dosahuje stále relativně nízké úrovně. Míra zaměstnanosti a nezaměstnanosti je však v ČR ve srovnání s průměrem EU-25 příznivější.

Zajímavým měřítkem je míra zaměstnanosti starší populace, které ukazuje, že starší pracovníci zůstávají v zaměstnání v Evropě méně často než ve Spojených státech. V produktivitě práce si Evropská unie vede o něco málo hůře než Spojené státy. Jak analýza komise naznačuje, v uplynulých letech došlo k určitému propadu v produktivitě práce, který může být vysvětlen nižšími investicemi na zaměstnance a poklesem míry technologického pokroku. Tento propad byl však následně vystřídan mírným růstem díky oživení v hospodářském cyklu a zřejmě zpožděným vlivem investic do ICT. Česká republika je v tomto ohledu na propastně nízké úrovni; nižší produktivitu práce mají ze všech států EU už jen pobaltské země a Polsko.

Co se týče dalších ukazatelů zaměstnanosti, daňové zatížení práce je v České republice o něco vyšší než průměr EU-25, což značí určitou nevýhodu pro české podnikatele. Pozice České republiky je však příznivější ohledně pasti nezaměstnanosti, která představuje procento hrubé mzdy, o které nezaměstnaný přichází při opětovném vstupu do zaměstnání díky zdanění a odvodům sociálního a zdravotního pojištění a zároveň ukončenému příjmu v podobě dávek v nezaměstnanosti. Ještě lepší situaci představuje past nízké mzdy pro bezdětného jedince, která označuje procento hrubé mzdy, jež jedinec ztratí díky vyšším daním a ztrátě sociálních dávek v případě, že se mu zvýší mzda ze 33 % na 67 % průměrné mzdy. Situace pro pár se dvěma dětmi je o něco horší, avšak stále příznivější než v EU-25.

Tabulka 2: Daňové zatížení práce a past nízké mzdy, ČR (rok 2005, v%)

	EU-25	ČR
Daňové zatížení práce*	36,4	41,9
Past nezaměstnanosti	77,2	65,0
Past nízké mzdy – svobodný, bezdětný	53,02	33,0
Past nízké mzdy – pár se dvěma dětmi	59,98	57,0

* rok 2004.

Výzkum a inovace

Cílem Lisabonské strategie je přeměnit Evropu na znalostně založenou ekonomiku, která představuje atraktivní místo pro investice, k čemuž přispívá i správná politika **výzkumu a vývoje**. Klíčem ke konkurenceschopnosti členských států je posílení postavení vzdělávacích a výzkumných institucí, zlepšení partnerství soukromého a veřejného sektoru a větší spolupráce mezi veřejnými vzdělávacími instituty a soukromými podniky. Překážkou pro akumulaci znalostí a dlouhodobý ekonomický růst je relativně nízká úroveň investic do VaV. Zvýšení výdajů na výzkum a vývoj by mělo vést ke zlepšení podnikatelského prostředí pro malé a střední firmy a k posílení konkurence a lepší regulaci. Vedle zvýšení vstupů je kladen důraz na efektivnost jejich využití a na rozvoj schopnosti přeměny nových poznatků na nové produkty a služby. Významná úloha je přitom spatřována v aktivnější účasti podnikového sektoru na produkci i využití VaV.

V roce 2004 členské státy EU investovaly do výzkumu a vývoje v průměru 1,9 % svého HDP, z čehož 54,3 % bylo investováno v rámci podniků. V obou případech EU zaostává za Spojenými státy, které investují 2,59 % HDP a podniky se na těchto investicích podílejí ve větší míře. V České republice se do VaV investovalo pouhých 1,28 % HDP, což je méně než průměr EU-25.

Tabulka 3: Výdaje na výzkum a vývoj (rok 2004)

	EU-25	ČR	USA
Výdaje na VaV v % HDP	1,9	1,28	2,59*
% podnikových výdajů na VaV*	54,3	51,4	63,1
% high-tech vývozu na vývozech	18,2	13,5	27,0
Absolventi vědeckých oborů na tis. obyv. *	12,3	6,4	10,9

* rok 2003.

Používání **informačních technologií** má významný vliv na růst produktivity ekonomiky. Podíl odvětví ICT v ekonomice je v Evropě mnohem menší než např. v USA. Evropa zaostává také, co se týče investic do ICT a do výzkumu ICT. Pozitivně je však v EU hodnocen vývoj (kvantitativních) ukazatelů v některých oblastech, jako je úroveň připojení škol a domácností k internetu a přístup k širokopásmovému internetu. Příznivý vývoj lze pozorovat i v oblasti internetového obchodování, kdy procento nákupů přes internet na celkovém obratu firem neustále roste. Také e-government se postupně rozšiřuje, avšak této služby využívají spíše podniky než jednotlivci a to stále v malé míře. Ve srovnání s USA vykazuje EU-25 výrazně nižší podíl výdajů na informační technologie na HDP, avšak větší na telekomunikační technologie.

Tabulka 4: Výdaje na ICT a jejich využití (rok 2005)

	EU-25	ČR	USA
Výdaje na inform. tech. v % HDP*	3,0	2,8	4,6
Výdaje na telekom. tech. v % HDP*	3,4	4,3	3,2
% domácností s internet. přístupem	48	19	55
% obratu podniků z e-commerce	2,8	3,3	..
Míra penetrace širokopásm. připojení	10,6	4,3	..
% jednotlivců - užívání e-government	22	5	..
% podniků - užívání e-government	57	79	..

* rok 2004.

Strukturálním specifickým České republiky oproti EU-25 jsou dosud poměrně vysoké výdaje na telekomunikační technologie v % HDP v porovnání s výdaji na informační technologie. Počet domácností s internetovým přístupem je stále velmi nízký, ale postupně se zvyšuje. Příznivý je celkový obrat podniků z e-commerce 3,3 %, což je do-

konce více než průměr EU-25. Lidé v ČR často využívají internetové obchody, avšak služby e-government jsou pro ně stále nedostupné. To ale neplatí pro podniky, které používají e-government více než je evropský průměr. Základních procedur, které lze vyřídit přes internet, je však v České republice ve srovnání s EU-25 méně.

V oblasti **vzdělávání** se EU vyznačuje nízkým podílem soukromých a individuálních investic zejména do vyššího a dalšího vzdělávání. Česká republika je v tomto ohledu hluboko pod průměrem EU-25. V zemích EU přetrvává problém nízkého podílu (alespoň) středoškolských absolventů (při velmi výrazných rozdílech mezi zeměmi) a naopak vysokého podílu mladistvých předčasně ukončujících vzdělávání. Pro Českou republiku to však neplatí, její podíl populace s minimálně středoškolským vzděláním činí více než 90 % celkové mladé populace a podíl studentů mezi 18 až 24 lety, kteří předčasně odcházejí ze školy, je mnohem menší než průměr EU-25 i EU-15. Ve srovnání s EU-25 jsou pro sledované ukazatele vzdělávání populace v ČR charakteristické menší rozdíly mezi pohlavími.

Tabulka 5: Vzdělávání (rok 2005)

	EU-25	ČR
Výdaje na vzdělávání v % HDP*	5,2	4,4
% populace 20-24 s min. SŠ vzděláním	77,3	90,3
- ženy	80,0	89,8
- muži	74,6	90,8
% pop. 18-24 s předčasně ukonč. vzděl.	14,9	6,4

*rok 2002.

Ekonomické reformy

Na zvýšení efektivnosti a pružnosti dílčích trhů, zlepšení podmínek pro podnikání a snížení transakčních nákladů jsou zaměřeny ekonomické reformy. Ani v této oblasti nejsou zatím výsledky v EU příliš výrazné. Integrace trhů zboží sice postupuje přijatelným tempem, avšak pro služby je integrace velice pomalá. Mezi starými a novými členskými státy přetrvávají velké cenové rozdíly i překážky přeshraničních transakcí. Ačkoliv pokračuje otevírání sektoru síťových služeb, neprojevuje se zde skutečně účinná konkurence, protože mnohdy přetrvává vysoký podíl dřívějších monopolních subjektů. Příznivě je hodnoceno zvýšení průhlednosti trhu veřejných zakázek, dochází ke stabilizaci celkové úrovně státní pomoci. V několika členských zemích se postupně zlepšuje podnikatelské prostředí díky poklesu nákladů na vznik firem a díky opatřením zaměřeným na snižování regulační a administrativní zátěže.

Tabulka 6: Ukazatele ekonomické reformy, rok 2005

	EU-25	ČR
Cena elektřiny pro podniky (EUR/kWh)	0,660	0,601
Cena elektřiny pro domácnosti (EUR/kWh)	0,102	0,073
Státní pomoc v % HDP*	0,77	0,41
Intenzita PZI (toky v % HDP)*	0,9	2,3
Investice soukromého sektoru v % HDP*	17,1	22,6

*rok 2004

Ukazatele integrace trhů v České republice jsou nejméně příznivé v případě cen telefonních hovorů, které jsou ve všech sledovaných kategoriích vyšší oproti EU-25 (tj. včetně dálkových hovorů a hovorů do USA). Ceny elektřiny a zemního plynu pro podniky v ČR se rychle přibližují k evropské úrovni, avšak ceny pro domácnosti jsou stále značně rozdílné. Trh elektřiny je navíc v nových členských státech ve srovnání s většinou původních států EU velice monopolizovaný, největší poskytovatel v ČR má na trhu

podíl 73 % a na Maltě a Kypru dokonce celých 100 %. Nové členské státy poskytují v průměru méně státní pomoci než původní státy EU. Státní pomoc v ČR zaznamenala velmi prudký pokles z 2,47 % HDP v roce 2004, což značně převyšovalo průměr EU-25, na pouhých 0,41 % HDP. Příznivou situaci v ČR naznačuje ukazatel investic soukromého sektoru, které činí více než průměr EU-25.

Sociální soudržnost

Nízká ekonomická výkonnost EU se nepříznivě projevuje ve vývoji sociální koheze. Zejména se zhoršuje pozice na trhu práce u problémových skupin (mladých a s nízkou kvalitací). Po mírném poklesu dlouhodobé nezaměstnanosti se v některých členských zemích objevuje její opětovný nárůst. Regionální rozdíly nezaměstnanosti přetrvávají a promítají se i do rozdílné produktivity práce. Riziko chudoby se v posledních letech v průměru EU-25 mírně zvyšuje.

Tabulka 7: Ukazatele sociální soudržnosti (rok 2004)

	EU-25	ČR
% pop. v riziku chudoby před soc. transfery*	26	21
% pop. v riziku chudoby po soc. transferech*	17	8
Nerovnost rozdělení příjmů*	4,8	3,4
Rozpětí region. měr zaměstnanosti (VAR)	12,2	5,6
Dlouhodobá nezam. v % aktivní populace	4,1	4,2
- ženy	4,7	5,3
- muži	3,6	3,4
% pop. 18-59 v domácn. bez zaměstnání**	10,2	7,4
% dětí 0-17 v domácn. bez zaměstnání**	9,6	8,1

*ČR rok 2003, EU-25 rok 2004; **rok 2005.

Česká republika z hlediska sociální soudržnosti vykazuje relativně příznivé hodnoty. Procento populace pod prahem rizika chudoby je nižší než průměr EU-25, stejně jako podíl populace žijící v domácnosti bez zaměstnání. Výrazně mírnější je i regionální nerovnost měr zaměstnanosti (na úrovni NUTS2). Co se týče nerovnosti rozdělení příjmů, ČR dosahuje v rámci EU-25 jednu z nejnižších hodnot podílu příjmu 20 % nejbohatších obyvatel a příjmu 20 % nejchudších obyvatel. Neuspokojivým způsobem se vyvíjí dlouhodobá míra nezaměstnanosti celkové populace v ČR, která se oproti roku 2003 zvýšila o 0,4 %, přičemž došlo k růstu jak u žen, tak u mužů. Pro ženy je navíc tato míra na výrazně vyšší úrovni než v EU-25.

Environmentální udržitelnost

Problémy environmentální udržitelnosti jsou v EU spatřovány především v dosud nedostatečném uvědomění si významu obnovitelných energetických zdrojů a v některých zemích rovněž ve stále výrazné energetické náročnosti průmyslu. Nedaří se tlumit nárůst dopravní zátěže ekonomických aktivit, zejména v nákladní přepravě.

Tabulka 8: Ukazatele životního prostředí (rok 2004)

	EU-25	ČR
Emise skleníkových plynů	92,0	75,7
Spotřeba energie/HDP, kgoe na 1000 EUR*	209,5	889,6
Intenzita nákladní dopravy, t-km/HDP	104,7	93,3
Městský odpad v kg/obyv. za rok	537	274
Elektřina z obnov. zdrojů v % vyrob. elektřiny	13,7	4,0

*rok 2003.

Česká republika vyprodukuje relativně málo skleníkových plynů (vzhledem k cíli Kjótského protokolu a snížení emisí o 8 % v rámci EU) a městského odpadu. Dokonce ani nákladní doprava není příliš intenzivní. Její hlavní problém však spočívá ve velmi vysoké spotřebě energie, přičemž jen málo jí je vyráběno z obnovitelných zdrojů.

Faktory konkurenceschopnosti – klastry a podnikavost

Ve dnech 4. – 5. května 2006 se v Brně konal již třetí ročník konference **Klastry**, kterou pořádala agentura pro podporu podnikání a investic Czechinvest ve spolupráci s Jihomoravským inovačním centrem. Tématem letošního ročníku byla role inovací při rozvoji konkurenceschopných klastrů. Konference umožnila setkání zástupců z akademické sféry, veřejné správy i praxe za účasti zahraničních expertů.

Klaster je regionální propojení podnikatelů a firem s místními organizacemi, vysokými školami i orgány samosprávy, jejichž vzájemné vazby umožňují posilování konkurenceschopnosti v daném oboru podnikání. V České republice již existuje několik úspěšných klastrů, jako např. OMNIPACK (výrobci obalů), Moravskoslezský dřevařský klaster, PLASTICOR (technické plasty), CEVTECH (vodárenské technologie) nebo klaster hudební výroby MUSIC CZECH MADE. Přínosem těchto sdružení je kromě snižování nákladů a prohlubování specializace členských firem také realizace společného výzkumu a vývoje a aktivní spolupráce s univerzitami a výzkumnými institucemi.

Hlavními tématy konference byly (1) klastrové iniciativy v ČR a jejich porovnání s úspěšnými zahraničními klastry, (2) mezinárodní zkušenosti s podporou a rozvíjením klastrů pomocí inovací, (3) řízení inovačních procesů v zahraničních firmách v ČR (zejména s využitím vlastních aktivit výzkumu a vývoje), (4) nástroje měření konkurenceschopnosti (např. benchmarkingový index pro podniky) a inovačního potenciálu, (5) financování inovací v klastrech, (6) spolupráce firem a univerzit v inovačním procesu a (7) první fáze národní klastrové studie zaměřené na identifikaci klastrů v ČR a nové programy na podporu inovací v období 2007-2013 (zejména financované z fondů EU). Program konference byl v obou dnech rozdělen na dopolední plenární zasedání a odpolední jednání v paralelních workshopech uzavřené shrnutím hlavních výsledků z jednotlivých sekcí na společném zasedání.

Z prezentovaných příspěvků je možno upozornit zejména na zkušenosti poboček zahraničních firem v ČR s rozvojem inovačních aktivit (IMI Norgren, FEI Company, Ingersoll-Rand). Jejich případy signalizují možnost posunu konkurenční výhody zahraničních investic ke znalostně náročnějším aktivitám zejména díky využití domácí vysoce kvalifikované pracovní síly. Pobočky rozvíjejí poměrně rozsáhlé vlastní aktivity výzkumu a vývoje zaměřené zejména na modifikaci vospělých technologií pro lokální potřeby, mnohdy s ambicí tvorby inovačních kapacit mateřské firmy pro celý region střední a východní Evropy. Ve všech případech se přitom původní motivace zahraničních investorů v ČR řídily primárně nižšími náklady.

Úspěšný posun ke znalostně založené výhodě jako podmínka udržitelnosti konkurenční výhody ČR byl zdůrazněn ve všech příspěvcích zejména v reakci na oslabování nákladové výhody ve prospěch východoevropských a asijských zemí (zejména Čína a Indie, které razantně zvyšují i rozsah svých znalostních kapacit). Rozvoj inovačních aktivit českých firem založených na vlastním výzkumu a vývoji však naráží stále výrazněji na nedostatek kvalifikovaných odborníků, což je možno zčásti řešit i intenzivnější spoluprací s vysokými školami např. při realizaci doktorského studia. Důraz na rozvoj znalostně založených aktivit se projevuje i v zaměření podpory Czechinvestu na strategické služby (oproti dřívější převaze montážních operací).

Ve stejných dnech se v Praze konala konference **Hledání nové Evropy**, která byla uspořádána pod záštitou předsedy vlády ČR, ministra průmyslu a obchodu a primátora hlavního města Prahy. Hlavním cílem konference bylo prozkoumat strategie pro dlouhodobou efektivní a stabilní spolupráci států a regionů v rámci EU, která by vedla k trvalému zvyšování konkurenceschopnosti v celosvětovém měřítku.

Konference se soustředila na čtyři hlavní sféry, které jsou klíčové pro další rozvoj regionu. Je to vzdělávání, podnikání, veřejné zájmy a společensko-kulturní prostředí. Vzdělávání je jedním z hnacích faktorů ekonomiky, protože přispívá k tvorbě lidského kapitálu a rozvoji znalostně založené ekonomiky. Hlavní motivací podnikatelské sféry je tvorba bohatství, což vede ke vzniku pracovních příležitostí, k rozvoji lidského kapitálu ve spolupráci s vzdělávací sférou a celkově k růstu konkurenceschopnosti regionu. Politicko-veřejná sféra představuje podpůrný faktor, který vytváří fyzickou, institucionální i sociální infrastrukturu pro efektivní fungování vzdělávací i podnikové sféry, a společensko-kulturní prostředí vytváří společenský kapitál prostřednictvím kulturních tradic a společenských institucí. Všechny tyto sféry jsou významné a pouze fungování těchto sfér jako celku přispívá k celkové konkurenceschopnosti regionu. Nový Evropský model by měl tyto sféry efektivně propojit a zajistit jejich kontinuální vyváženost a optimální koordinaci.

V rámci příspěvků z oblasti vzdělávání převažoval argument, že univerzity by se měly více otevřít prostředí, v němž působí, aby mohly poskytovat lépe připravené absolventy na praxi. Tato argumentace platí ještě více v případě, mluvíme-li o inovacích, protože vzdělávání je třeba neustále přizpůsobovat novým podnikům a trendům. Někteří odborníci se shodují, že důležitou roli v tomto ohledu hrají povinné odborné stáže, které by byly přínosné jak pro firmy, tak i pro studenty a školy. Důležitý je však i druhý aspekt spolupráce mezi univerzitami a podniky a to vzdělávání manažerů, kteří by měli neustále získávat nové znalosti a zvyšovat své schopnosti.

Co se týče prezentovaných příspěvků ze sféry podnikání, zdůrazněn byl především problém nedostatečných inovací. Česká ekonomika sice díky konkurenční výhodě nízkých pracovních nákladů a současně poměrně vzdělané pracovní síly přilákala velké množství zahraničních investic, které pozitivně přispěly k transformaci českého průmyslu k méně náročné výrobě na zdroje s prvky znalostní ekonomiky, avšak investoři si přivážejí i vlastní strategie a české firmy dávají přednost kopírování a napodobování. Ovšem podnik, který chce obstát v náročné konkurenci, musí mít skutečně originální strategii.

V oblasti politicko-veřejné sféry byly předneseny příspěvky týkající se situace České republiky v rámci EU. Hodnocena byla institucionální kvalita a její vliv na konkurenceschopnost ekonomik a zároveň vnímání pozitivních a negativních stránek vstupu nových členských zemí do EU. Zajímavý příspěvek se týkal společenské odpovědnosti firem, ve kterém bylo poukázáno na význam institucionálního prostředí, v němž jsou podnikatelé oceňováni nejen svými vysokými zisky, ale také proto, že přispívají k řešení určitých sociálních problémů. V rámci společensko-kulturní oblasti byla prezentována pro Evropu významná myšlenka vedení společnosti moderního typu, spočívající ve formování perspektivní budoucnosti pro všechny a ne ve vlastním zájmu.